

ΚΑΝΟΝΤΑΣ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΙΑΛΕΞΗ HUGO HINSLEY

Από τη συνεργασία και την ενδελεχή μελέτη "ιστοριών επιτυχίας" πόλεων του εξωτερικού αντίστοιχου μεγέθους, φαίνεται ότι περνάει σε μεγάλο βαθμό ο δρόμος για την ανάπτυξη της Θεσσαλονίκης -αλλά και άλλων ευρωπαϊκών αστικών κέντρων- εν μέσω κρίσης, αν και οι εμπλεκόμενοι φορείς θα πρέπει να είναι προσεκτικοί, ώστε να μην αντιγράψουν αυτούσια ξενόφερτα μοντέλα, γιατί κάτι τέτοιο δεν θα είχε θετικό αποτέλεσμα.

Πέραν της συνεργασίας και της έμπνευσης από τα "success stories" πόλεων όπως το Μπιλμπάο, σημαντικό ρόλο φαίνεται ότι παίζει το ανοιχτό μυαλό πολιτικών, επενδυτών, αρχιτεκτόνων και φορέων, ώστε η ανάπτυξη να μην "κολλάει" σε έμμονες ιδέες.

Και ποια μπορεί να είναι η αφετηρία για όλα αυτά; Η δημιουργία ενός συνεργατικού σχήματος στη Θεσσαλονίκη, το οποίο θα αναλάβει να μελετήσει και να συζητήσει τα επιτυχημένα αναπτυξιακά μοντέλα άλλων πόλεων, όπως πρότεινε ο γνωστός Βρετανός αρχιτέκτονας Χιούγκο Χίνσλεϊ (Hugo Hinsley), διευθυντής του προγράμματος «Housing & Urbanism» της φημισμένης αρχιτεκτονικής σχολής AA («Architectural Association School of Architecture») του Λονδίνου.

Στο σχήμα αυτό μπορούν να συμμετάσχουν φορείς όπως το ΤΕΕ, τα πανεπιστήμια της πόλης, εκπρόσωποι της εθνικής και τοπικής πολιτικής, επενδυτές, φορείς και πολίτες, σύμφωνα πάντα με τον κ.Χίνσλεϊ, ο οποίος στις 17/1 έδωσε διάλεξη στη Θεσσαλονίκη, στο πλαίσιο των παράλληλων εκδηλώσεων της έκθεσης «Θεσσαλονίκη 100+. Αρχιτεκτονική και πόλη. Εκμοντερνισμοί και Προσαρμογές».

«Οι αποφάσεις για τις πόλεις να μη λαμβάνονται απλά σε κάποιο πολιτικό γραφείο»

«Αυτό που είναι απαραίτητο είναι να ξεκινήσει ένας διάλογος, ώστε οι αποφάσεις για τις πόλεις να μη λαμβάνονται απλά σε κάποιο πολιτικό γραφείο», είπε χαρακτηριστικά ο κ.Χίνσλεϊ και πρόσθεσε ότι ακόμη και τα μοντέλα άλλων πόλεων που μοιάζουν ιδανικά για τη Θεσσαλονίκη πρέπει να επαναπροσδιορίζονται, με βάση τις τοπικές ανάγκες.

«Το πιο επικίνδυνο είναι ν' αντιγράψεις αυτούσιο το μοντέλο μιας άλλης πόλης», σημείωσε και πρόσθεσε ότι στη διάρκεια της ιστορίας του τελευταίου αιώνα, η Θεσσαλονίκη έχει επανειληφώς τον εαυτό της πολλές φορές κι αυτό είναι εφικτό ξανά στην τρέχουσα συγκυρία της κρίσης, αρκεί να ληφθούν οι σωστές αποφάσεις.

«Η Θεσσαλονίκη άλλωστε, αποτελεί πολύ καλό παράδειγμα για την εξαιρετική ικανότητα των πόλεων να συνέρχονται από μεγάλες καταστροφές και να δημιουργούνται ξανά», συμπλήρωσε.

Οι μικρές πόλεις μπορούν να κάνουν μεγάλα πράγματα

Κατά τον ίδιο, οι πόλεις γενικότερα πρέπει να επικεντρώσουν το σχεδιασμό τους στην οικονομία της γνώσης και, σε αυτό το σκηνικό, το σχετικά μικρό μέγεθος της Θεσσαλονίκης δεν πρέπει να την αποθαρρύνει.

«Μια πόλη όπως η Θεσσαλονίκη δεν πρέπει να μπει στη λογική να πιστέψει ότι επειδή έχει σχετικά μικρό μέγεθος δεν μπορεί να εμπλακεί στην οικονομία της γνώσης. Αυτό δεν έχει να

κάνει ούτε με τον πληθυσμό, ούτε με το τοπικό ΑΕΠ μιας πόλης, αλλά με τη διαμόρφωση του κατάλληλου πλαισίου, τη λήψη των σωστών αποφάσεων και την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη συνεργασία μεταξύ των φορέων», πρόσθεσε.

Στη διάρκεια της διάλεξής του, την οποία διοργάνωσαν το ΤΕΕ/ΤΚΜ και το Τμήμα Αρχιτεκτόνων του ΑΠΘ, ο κ.Χίνσλεϊ προειδοποίησε, πάντως, ότι όταν μιλάμε για «έξυπνες» πόλεις και πόλεις βασισμένες στην οικονομία της γνώσης, δεν πρέπει να περιορίζουμε τα χαρακτηριστικά τους στο τεχνολογικό επίπεδο.

Μια πόλη δεν γίνεται «έξυπνη» μόνο με το hardware

«Δεν είναι το software και το hardware που κάνουν τις έξυπνες πόλεις, χρειάζονται πολλά παραπάνω. Όταν αντιμετωπίζεις έτσι μια πόλη, της βάζεις μια ταμπέλα περιορισμένων δυνατοτήτων, γιατί οι τεχνολογικές υποδομές δεν θα κάνουν από μόνες τους μια πόλη ανθεκτική, πχ, στις κρίσεις. Ο όρος "έξυπνη πόλη" αφορά εξίσου την υποστήριξη των συνθηκών, των σχέσεων και των χώρων που ενθαρρύνουν τη συνεργασία, την ανταλλαγή ιδεών και τον πειραματισμό, αφορά τον αστικό ιστό, αυτό δηλαδή που ενθαρρύνει τους πολίτες

να παράγουν κάτι διαφορετικό», υπογράμμισε.

Παράγοντες-κλειδιά για παραγωγικές και δημιουργικές πόλεις

Υπάρχουν κάποιοι παράγοντες, που να διευκολύνουν την ορθολογική ανάπτυξη μιας πόλης και τη δυνατότητά της να γίνει παραγωγική και δημιουργική;

«Να μαθαίνεις από άλλες πόλεις. Να υπάρχει αποτελεσματική λήψη αποφάσεων και διακυβέρνηση. Οι δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς να κάνουν αυτοκριτική, να έχουν ορθή κρίση και να προσαρμόζονται στις εξελίξεις. Να υποστηρίζεται μια σειρά θεσμικών οργάνων, που θα δουλεύουν μαζί και θ' ανταλλάσσουν ιδέες για το κοινό συμφέρον. Να υπάρχει χωρική ευφυΐα/νοημοσύνη με έναν ανθεκτικό αστικό ιστό», υπογράμμισε ο κ.Χίνσλεϊ.

Οι πόλεις αλλάζουν με τέσσερις τρόπους

Όπως είπε, εν μέσω των ραγδαίων αλλαγών, που βιώνει η Ευρώπη και ευρύτερα ο κόσμος (οικονομικές και δημογραφικές αλλαγές, αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας του κράτους, κλιματική αλλαγή, κινητικότητα κτλ), οι περιοχές των πόλεων αλλάζουν στη βάση τεσσάρων διαφορετικών "τύπων".

Ο πρώτος είναι η προγραμματισμένη εκ νέου

Πηγή φωτογραφίας: rusticra.net Στη Βαρκελώνη οι αρχές δεν είχαν ούτε χρήματα, ούτε γη, αλλά μια σειρά από έξυπνα κίνητρα που έδωσε η τοπική Αρχή Αστικού Σχεδιασμού έφεραν την αλλαγή στο πλαίσιο του προγράμματος 22α.

Πηγή φωτογραφίας: eikonographia.com. Η HafenCity στο Αμβούργο αποτελεί θετικό παράδειγμα ενός αναπτυξιακού μοντέλου μεγάλης κλίμακας. Τι έπεισε τους επενδυτές; Το μακροπρόθεσμο όραμα των εμπνευστών της.

ανάπτυξη μιας μεγάλης περιοχής («Planned Area Redevelopment»). Ο τύπος αυτός αλλαγής έχει να επιδείξει τόσο θετικές, όσο και μάλλον προβληματικές εφαρμογές. Στις πρώτες ανήκουν –σε γενικές γραμμές– η Βαρκελώνη, με το γνωστό πρόγραμμα «22@» και το project «HafenCity» στο Αμβούργο, ενώ στις δεύτερες το «Zuidas» στο Άμστερνταμ και –υπό την έννοια των μακροχρόνιων καθυστερήσεων που σημειώθηκαν– το «King's Cross» στο Λονδίνο.

Barcelona 22@

Στη Βαρκελώνη, αν και τα χρήματα έλειπαν και η γη ανήκε σε ιδιώτες, η τοπική Αρχή Αστικού Σχεδιασμού κατόρθωσε –μέσα από μια σειρά απλών, αλλά δλεαστικών κινήτρων (π.χ., αύξηση του συντελεστή δόμησης για ιδιοκτήτες ακινήτων που δέχονταν να στεγάσουν στο κτήριό τους τουλάχιστον μία δραστηριότητα εντάσεως γνώσης)– να κινητοποιήσει σημαντικά ιδιωτικά κεφάλαια. Ετσι, προσέλκυσε 3.500 νέες επι-

χειρήσεις και καταστήματα, που δημιούργησαν 90.000 θέσεις εργασίας. Το πρόγραμμα δεν ήταν μεν απολύτως επιτυχές –η επιτυχία του συχνά κάμφθηκε, μεταξύ άλλων, από τον εσωτερικό ανταγωνισμό από τους υπόλοιπους 33 δήμους και από τοπικές αντιδράσεις– αλλά είναι ενδεικτικό της συνολικής δυναμικής της παρέμβασης.

HafenCity: Το μακροπρόθεσμο όραμα πείθει

Ακόμη πιο πετυχημένο ήταν το πρόγραμμα στη HafenCity στο Αμβούργο, που στηρίχθηκε σε μια οραματική, μακροπρόθεσμη στρατηγική, ικανή να αναπροσαρμόζεται κάθε φορά που αλλάζουν οι συνθήκες, γεγονός που έφερε πολλούς επενδυτές στην περιοχή (σύμφωνα με τη Wikipedia, το HafenCity Hamburg θεωρείται σήμερα το μεγαλύτερο project ανοικοδόμησης στην Ευρώπη, από άποψη έκτασης, ενώ μετά την ολοκλήρωσή του, πιθανότατα το 2020-2030, θα φιλοξενεί 12.000 κατοίκους και 40.000 εργαζόμενους).

Άμστερνταμ και King's Cross

Αντίθετα, μάλλον προβληματικές εφαρμογές ήταν αυτές στο Zuidas στο Άμστερνταμ, όπου το project δημιουργίας μιας «πόλης» γραφείων σε έκταση 270 εκταρίων αποδείχτηκε υπερβολικά φιλόδοξο για τις σημερινές συνθήκες της κρίσης, με αποτέλεσμα πολλές από τις δημιουργηθείσες υποδομές να παραμένουν στα αζήτητα και να δημιουργηθούν στρεβλώσεις στην αγορά κτηρίων γραφείων της ολλανδικής πόλης.

Εξάλλου, με καθυστέρηση 25 ετών ξεκίνησε αντίστοιχο project στο «King's Cross» του Λονδίνου, όπου το βασικό αγκάθι ήταν η ύπαρξη ούτε μίας, ούτε δύο, αλλά 32 αρχών με το ίδιο αντικείμενο σε μία πόλη...

Ο δεύτερος από τους τέσσερις τύπους αλλαγών, είναι αυτός των μικρότερων παρεμβάσεων, για συγκεκριμένες αλλαγές, που βρήκε μια χαρακτηριστική εφαρμογή με τα «Paris Hotels Industriels» στο Παρίσι, επιτρέποντας σε μικρές καινοτόμες επιχειρήσεις που είχαν «διωχθεί» από το κέντρο της πόλης, λόγω έλλειψης χώρων, να επιστρέψουν σε αυτό.

Το τρίτο μοντέλο είναι αυτό της αυξητικής αλλαγής (“incremental change”), που έχει μια αντιπροσωπευτική εφαρμογή στο Spitalfields της Βρετανίας, όπου –μεταξύ άλλων– στο κτήριο μιας παλιάς ζυθοποιίας (Truman) στεγάζονται σήμερα 250 καινοτόμες επιχειρήσεις, αλλά και εστιατόρια και καφέ, που έχουν δώσει νέα πνοή στην περιοχή.

Αυθόρμητες αλλαγές

Ο τέταρτος –και ίσως πιο ενδιαφέρων– τύπος αλλαγής, είναι κατά τον κ.Χίνολέι αυτός των ... αυθόρμητων αλλαγών. Αλλαγών δηλαδή που ουδείς έχει σχεδιάσει ή έστω προβλέψει, οι οποίες όμως λειτουργούν άψογα υπέρ της πόλης, υπό την προϋπόθεση ότι οι εμπνευστές τους δεν θα ...ενοχληθούν. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτού του μοντέλου είναι το Hackney Wick στο Λονδίνο, το NSDM στο Άμστερνταμ και η περιοχή

Συνέχεια στη σελίδα 06

Πηγή φωτογραφίας:trumanbrewery.com. Το κτήριο της παλιάς ζυθοποιίας Truman απέκτησε δεύτερη ζωή και στεγάζει σήμερα πάνω από 250 μικρές επιχειρήσεις, γκαλερί και εστιατόρια.

Πηγή φωτογραφίας:sammode.com. Βιομηχανικό ξενοδοχείο (Hotel industriel Le Losserand) στο Παρίσι. Αρχιτέκτων: Emmanuel Saadi.